

Een „oude” voor Nederland nieuwe *Salvia*-bastaard

door

F. ADEMA (Rijksherbarium, Leiden)

Tijdens de bewerking van het materiaal van *Salvia* voor de Flora Neerlandica was datgene, dat onder de naam *S. nemorosa* L. in het herbarium lag, op het oog direct al in 2 groepen te verdelen. De ene groep was zonder meer duidelijk *S. nemorosa*. De andere groep was in het geheel niet homogeen en vele exemplaren maakten een hybridogene indruk. Dit materiaal vertoonde zekere kenmerken van *S. pratensis* L. en ook uit de geraadpleegde literatuur bleek al spoedig dat wij hier te maken hadden met de bastaard van *S. nemorosa* en *S. pratensis* (zie UTTIEN & HEYL, 1928, p. 34, hier vermeld als *S. pratensis* L. $\times$ *S. silvestris* L., en UTTIEN, 1933, p. 249). De aanwezigheid van deze bastaard in Nederland bleek nog nooit eerder als zodanig te zijn opgemerkt of in de floristische literatuur vermeld. Het is echter zeker dat vele van de opgaven van *S. silvestris* L. betrekking hebben op deze bastaard (met *S. silvestris* werd vroeger meestal *S. nemorosa* bedoeld).

Salvia × *sylvestris* L., Sp. Pl. 1753, p. 24 p.p. (*S. nemorosa* L. × *S. pratensis* L.).

Deze bastaard, die geheel of gedeeltelijk steriel is, lijkt in de meeste kenmerken op *S. nemorosa*. Maar de beharing van de stengel is meestal lang afstaand zoals bij *S. pratensis*, evenwel zonder gesteelde klieren in de bloeiwijze; de vorm, grootte en insnijding van de bladen is meestal gelijk aan die van *S. pratensis*; de beharing van de kelk (fig. 1, b) houdt het midden tussen die van de beide oudersoorten, maar is meestal beduidend langer dan die van *S. nemorosa*, terwijl gesteelde klieren ontbreken en de grootte van kelk en bloemkroon met die van *S. nemorosa* overeenkomen. Bloeitijd: (juni—) juli—aug. (—sept.).

N e d.: Vele malen adventief gevonden; o.a. op haventerreinen (Vlissingen); op spoorwegerreinen (Weert, Blerik); bij meelfabrieken (Middelburg, Vlissingen); bij molens (Vrouwenpolder, Doetinchem, Silvolde) en enkele andere plaatsen [Oostvoorne (adv.), Rockanje (fazantenvoer?), Oirsbeek (adv.), Deventer (Pothoofd), Arnhem (Onderlangs), Bergen (?), Vogelenzang (Amsterdamse Waterleiding), Gorinchem (graanafvalterrein aan de Linge)].

A r e a a l: Bijna overal waar de beide oudersoorten tezamen voorkomen.

Het merendeel van het materiaal van deze bastaard is vermoedelijk als zodanig aangevoerd; het is evenwel ook mogelijk dat een aantal exemplaren ter plaatse ontstaan zijn uit *S. pratensis* en aangevoerde *S. nemorosa*.

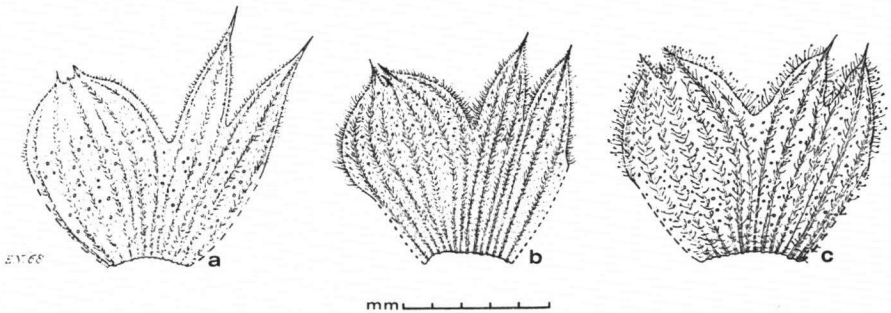

Fig. 1. Opengeslagen kelk, gezien van de buitenzijde van a: *Salvia nemorosa* L.; b: *S. nemorosa* L. × *S. pratensis* L. (*S.* × *sylvestris* L.); c: *S. pratensis* L.

Verschillen tussen de oudersoorten:

S. pratensis

Stengel met tamelijk lange afstaande haren, in de bloeiwijze ook met gesteelde klieren.

Bladen vnl. in een wortelrozet; 1—3 paren langs de stengel; eirondlangwerpig tot langwerpig; 50—165 mm lang; tamelijk grof gelobd; boven- en onderzijde met weinig, tamelijk lange, aanliggende haren.

S. nemorosa

Stengel zeer kort afstaand behaard, zonder gesteelde klieren.

Bladen niet in een wortelrozet; 5—7 paren langs de stengel; langwerpig-lancetvormig; 25—110 mm lang; tamelijk fijn gelobd; op de onderzijde ook zittende klieren.

D r a a g b l a d e n groenachtig; tenslotte teruggeslagen.

K e l k bezet met tamelijk lange, afstaande haren, zittende en gesteelde klieren; onderste kelktanden tamelijk breed, eirond (*fig. 1, c*).

B l o e m k r o o n donkerblauw; 14—27 mm lang; vooral op de lippen met langere en kortere afstaande haren en zittende en gesteelde klieren.

S t i j l ver buiten de bovenlip uitstekend.

D r a a g b l a d e n purperkleurig; tenslotte afstaand.

K e l k bezet met korte, afstaande haren en zittende klieren, geen gesteelde klieren; onderste kelktanden tamelijk smal, ongeveer lancetvormig (*fig. 1, a*).

B l o e m k r o o n lichter blauw; 7—15 mm lang; lippen tamelijk kort afstaand behaard, met zittende klieren, geen gesteelde klieren.

S t i j l meestal weinig buiten de bovenlip uitstekend.

Literatuur

U T T I E N, H., 1933. *Salvia*-bastaarden III. Ned. Kruidk. Arch. 1933, p. 235—258.

— & W. M. H E Y L, 1928. *Salvia*-bastaarden I. Ned. Kruidk. Arch. 1928, p. 34—48.

Summary

Among the Dutch material of *Salvia nemorosa* L. in the collections of the Rijksherbarium, Leiden, the author found several specimens of the hybrid *S. × sylvestris* L. (*S. nemorosa* L. × *S. pratensis* L.). A short description of this hybrid and the differences between the parent species are given.